

Haur etorkinen euskara: eskolaren eta inguru euskaldunaren eragina

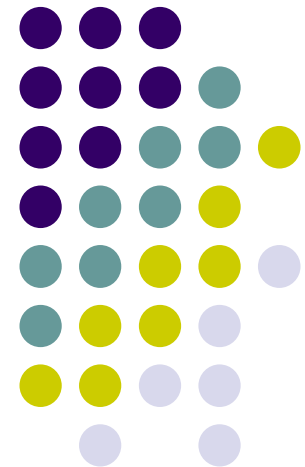
Ibon Manterola & Eider Lardizabal

EHU- Elebilab Ikertaldea

www.elebilab.com

Etorkinak eta euskara,

Bilbon, 2009ko azaroaren 20an

Aurkezpenaren atalak

1. Helburuak
2. Etorkinen eskolatzea eta euskara
3. Ikasle etorkinen euskara aztergai
 1. Testuinguru soziolinguistikoa
 2. Eskolatzearen ezaugarriak
 3. Parte-hartzaileak
 4. Ikerketarako metodologia
 5. Ikasleen ekoizpenen azterketa
4. Ondorioak

Helburuak

- Ikasle etorkinen euskararen ikaskuntza aztertzea.
- Hizkuntzaren erabilera jakin batean:
 - Ipuin-kontaketa.
- Eskolatze eta testuinguru soziolinguistiko jakin batean:
 - D eredua.
 - Inguru soziolinguistiko oso euskalduna.

Etorkinen eskolatzea eta euskara

(Etxeberria & Elozegi, 2009)

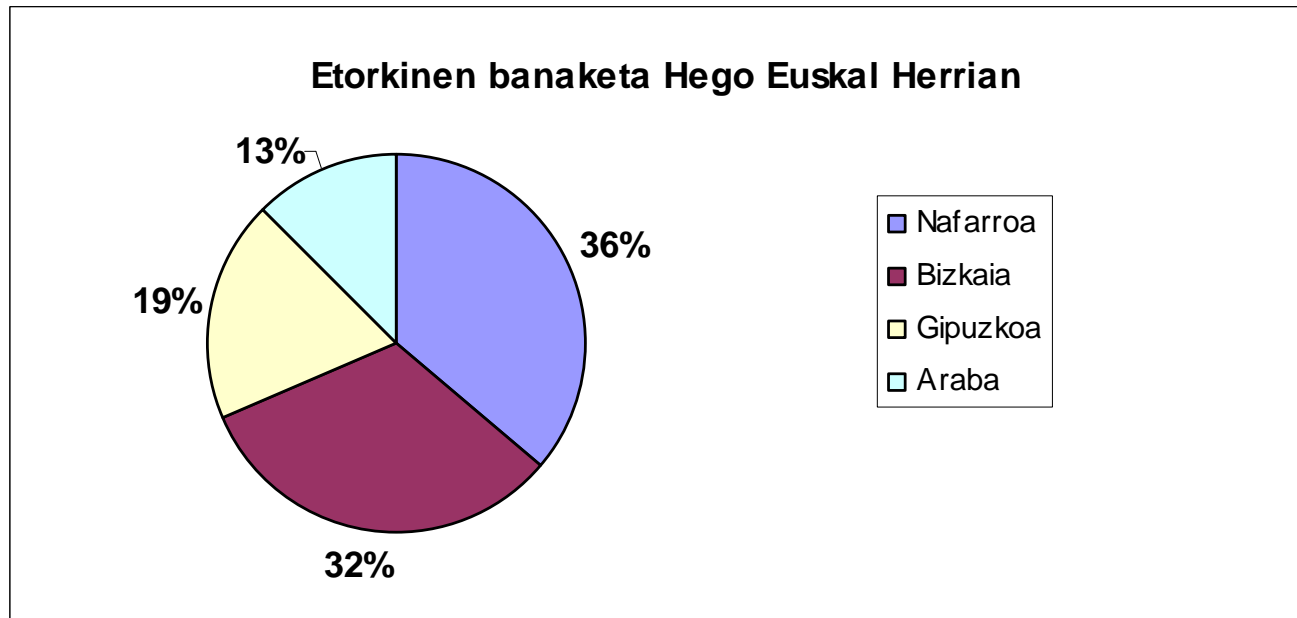

- Harrera hizkuntzen garrantzia etorkinen integratzearako (Europako Parlamentua, 1998).
- Eskolako hizkuntza(k) menderatzea funtsezkoa da eskolan emaitza onak lortzeko.
- Euskal eskolaren hiru erronka nagusiak:
 1. Etorkinek euskara ikastea.
 2. Jatorrizko hizkuntza(k) ikastea.
 3. Eskola arrakasta (gizarte eta lan integrazioaren berme).

Etorkinak, euskara eta eskolatzea

- Etorkin kopuruaren hazkundera Hego Euskal Herrian ere (azken bi urteetan %34ko hazkundera).
- 200.000 inguru dira Hego EHn errolatutako atzerritarrak (2008).

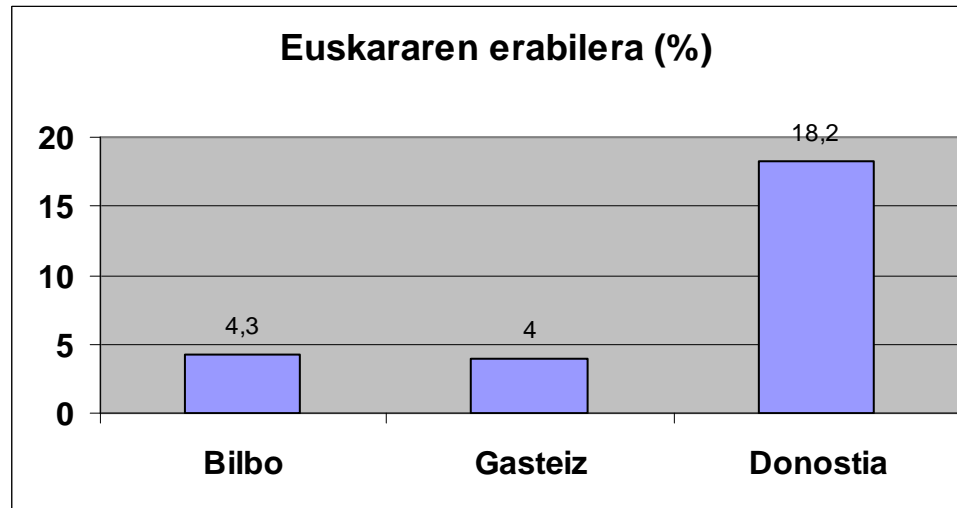

Iturria: Aierdi, 2008: 16.or. (Egileek egokitua).

Etorkinak, euskara eta eskolatzea

- Etorkinen %71 Bilbo Handian, Gasteizen eta Donostian.

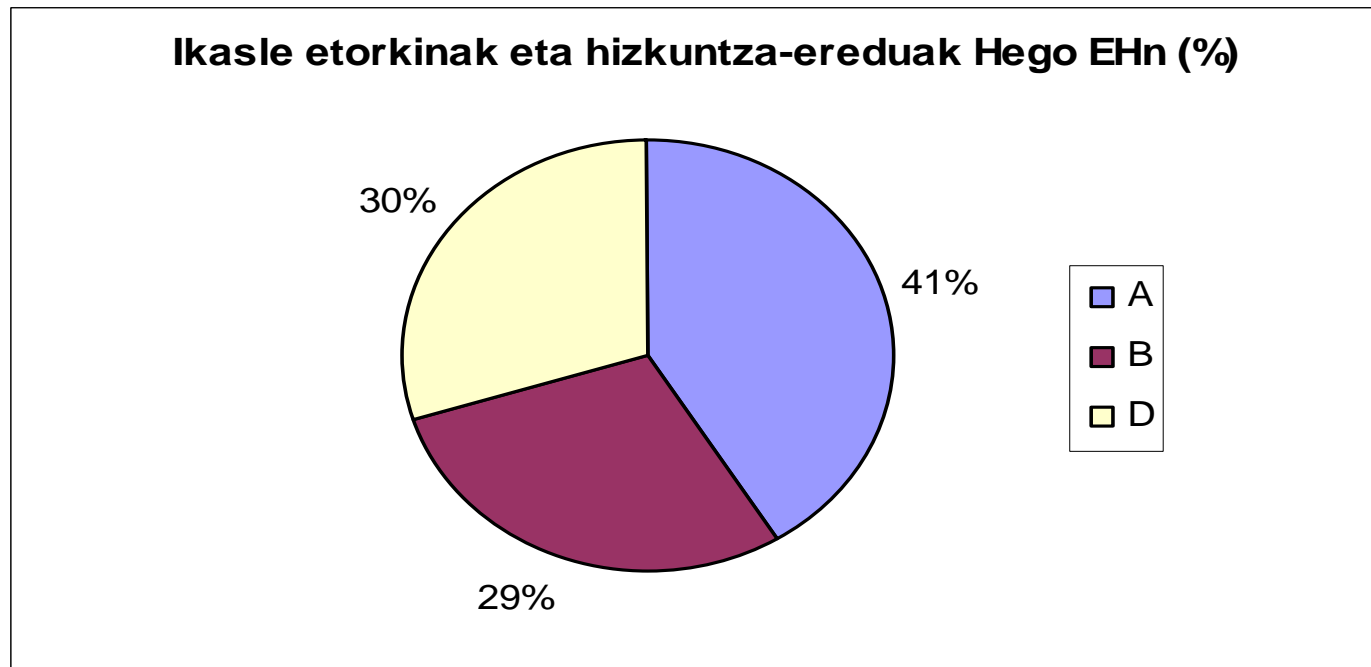
Iturria: Euskararen Datu Basea, www.soziolinguistika.org. (Egileek egokitua).

- Eskualde euskaldunenetan, etorkin kopurua txikiagoa.

Etorkinak, euskara eta eskolatzea

- Hego Euskal Herriko ikasle etorkin gehienak A ereduan eskolatzen dira.

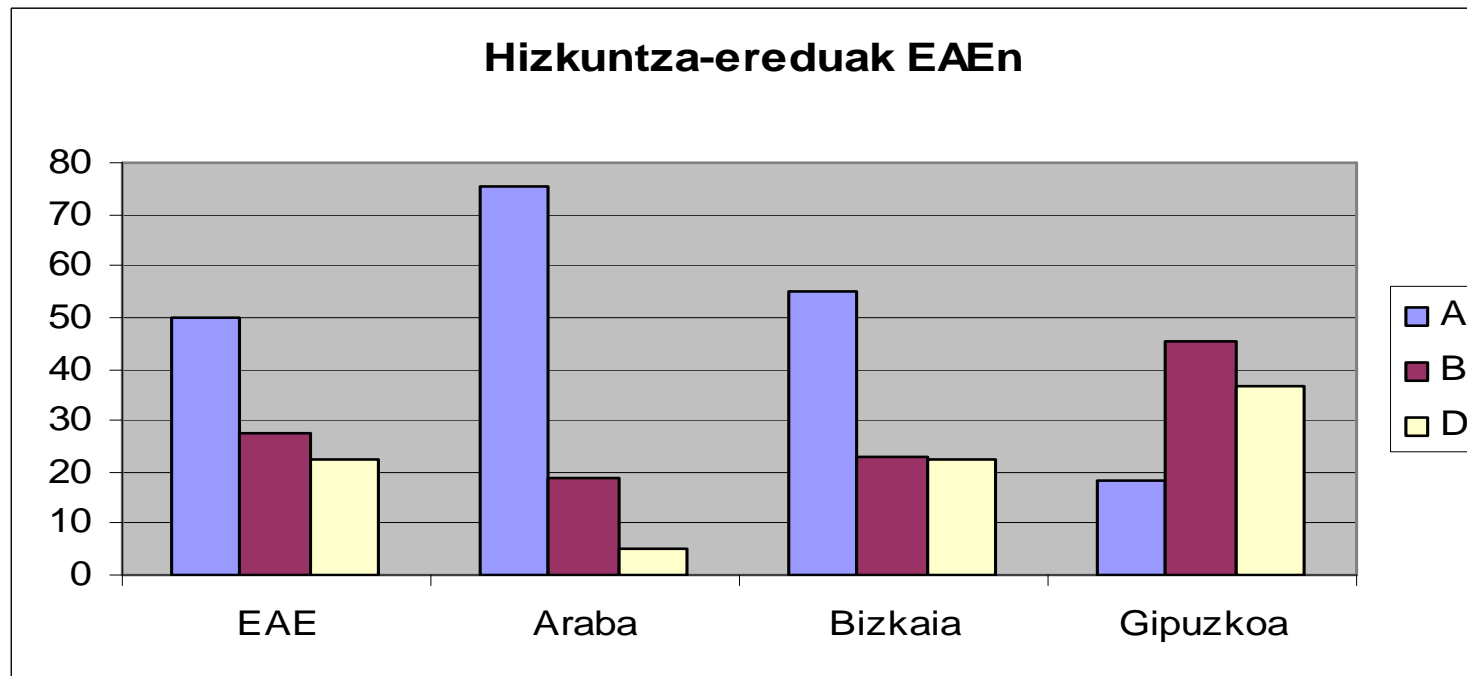

Iturria: Aierdi, 2008: 21.orr. (Egileek egokitua).

Etorkinak, euskara eta eskolatzea

- EAEko herrialdeen artean aldeak daude etorkinen hizkuntza-ereduen hautaketan

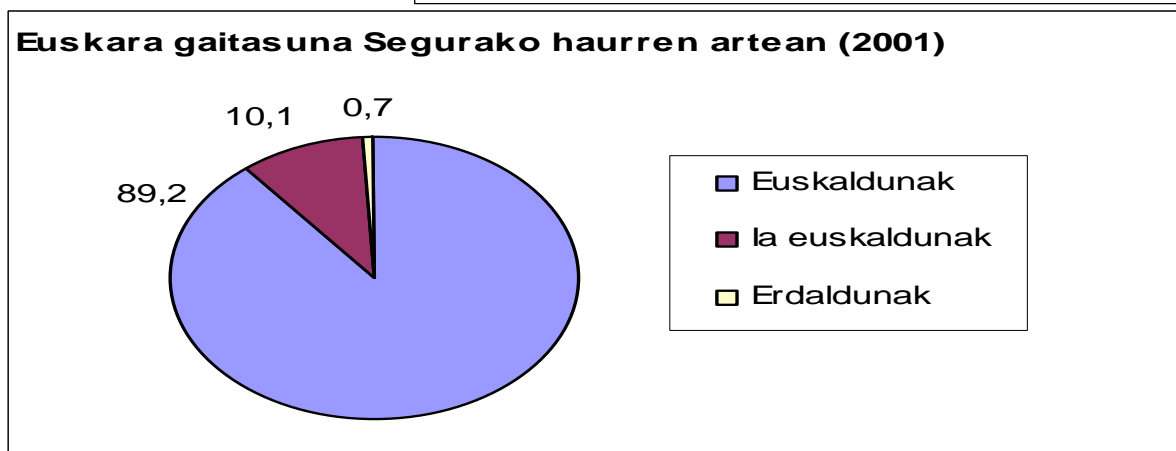
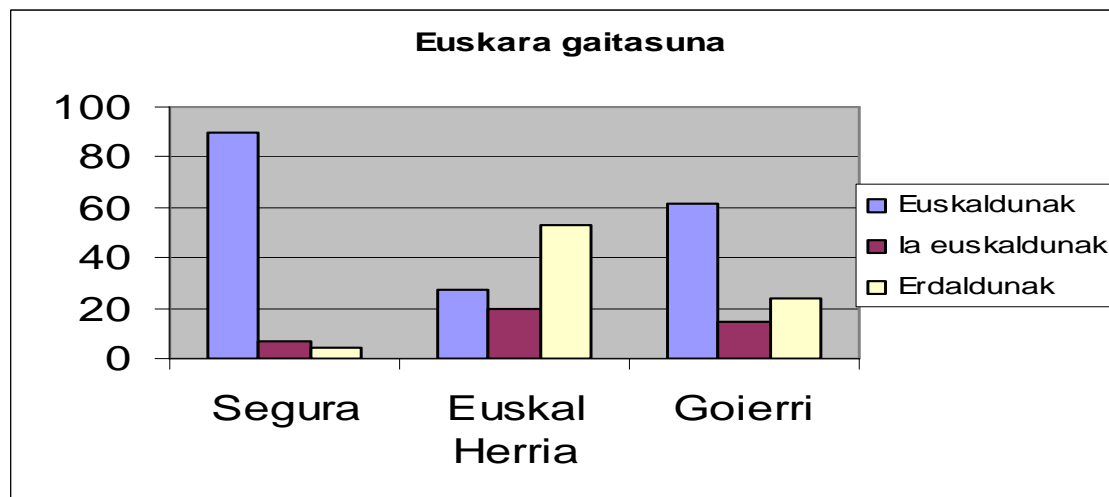

Barquin, 2008: 86. orr. (Egileek egokitua).

Ikasle etorkinen euskara aztergai: testuinguru soziolinguistikoa

- Segura, herri euskalduna.

Ikasle etorkinen euskara aztergai: testuinguru soziolinguistikoa

- Euskararen erabilera Seguran: ahoz zein idatziz, esparru informaletan eta formaletan erabiltzen da.
- Euskararekiko jarrerak: ikerketa enpirikorik ez badago ere, euskararen aldeko jarrera garbia nabari da.

Ikasle etorkinen euskara aztergai: eskolatzearen ezaugarriak

- Ikastetxe bakarra, sare publikokoa (HH eta LH).
- D eredua bakarrik.
- Etorkinentzat harrera-gela bat dago, baina ikaslearen beharren arabera funtzionatzen du.

Ikasle etorkinen euskara aztergai: parte-hartzaileak

	K 5;10	H 7;04	R 7;06	Z 8;02	A 9;09	S 11;10
H1	Arabiera (?)	Portugesa	Portugesa	Bulgariera	Arabiera (?)	Portugesa
Euskararekiko kontaktudenbora	3;08	2;04	1;07	3;08	3;08	2;04

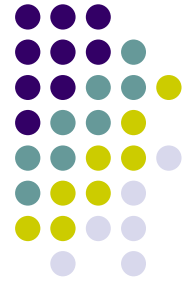
Ikasle etorkinen euskara aztergai: parte-hartzaileak

- Ikasleen eskolatzea

Izenak	K 5;10	H 7;04	R 7;06	Z 8;02	A 9;09	S 11;10
Euskara ikasteko laguntza bereziak	Ez.	2 urtez.	Ez.	Hasieran hilabete batzuetan.	Ez.	5 hilabetez hasieran

Ikasle etorkinen euskara aztergai: ikerketarako metodologia

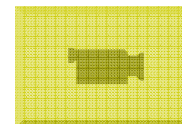
- “Mattin Zaku” ipuina
 - “Txomin Ipurdi” ipuinaren (Arratibel & Zubizarreta 2001) egokitzapena.
 - Diru bila erregearen gaztelura doan mutikoaren istorioa.
 - Hamabi marrazkitan irudikatu dira gertakari nagusiak.
- Prozedura
 - Helduak haur taldeari ipuina kontatu marrazkiekin.
 - Haurrek, katea bat osatuz, binaka ipuina kontatu elkarri, marrazkien laguntzarekin, ikertzailea aurrean dutela (behar denean laguntzeko).
- Kontsigna

“Ondo kontatu ipuina, euskara ikasi behar duten haur etorkin txikientzako bideoz grabatuko dugulako”.

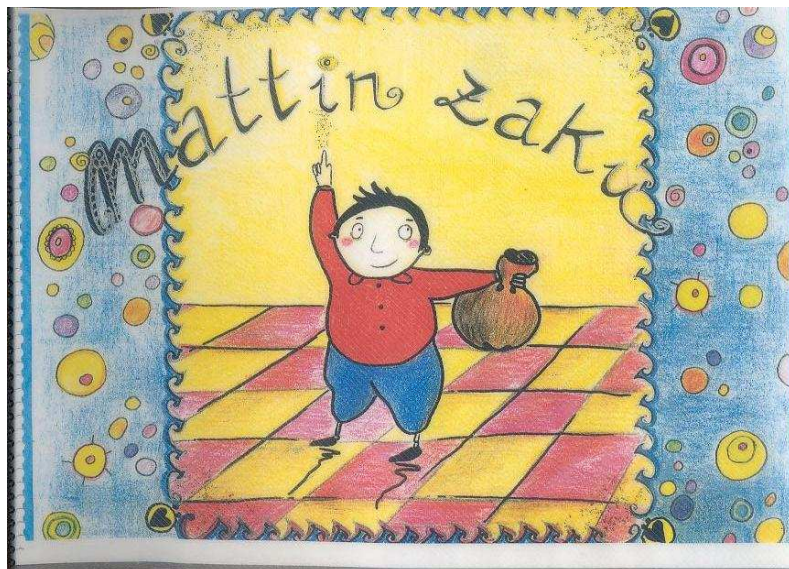
Ikasle etorkinen euskara aztergai: ikerketarako metodologia

Heldua

K-5;10

A-9;09

[Helenaren kontaketaren transkribaketa](#)

Ikasleen ekoizpenen azterketa

- Bi ikuspegi:
 - Testual-diskurtsiboa (Bronckart, 1996/2004; Dolz & Schneuwly, 1998; Larringan, prentsan).
 - Testuaren azpiegitura orokorra
 - Kontaketarako autonomia
 - Egitura narratiboa
 - Testuratze-mekanismoak
 - Ardura enuntziatiboa
 - Gramatikala
 - Ergatibo kasuaren markaketa

Ikasleen ekoizpenen azterketa: kontaketarako autonomia

	K 5;10	H 7;04	R 7;06	Z 8;02	A 9;09	S 11;10
Autonomia- maila	Txikia	Handia	Erabatekoa	Erabatekoa	Handia	Erabatekoa

Ikasleen ekoizpenen azterketa: kontaketarako autonomia

K-5;10

- Heldua: oso ondo / (3'') hasi kontaktzen ipuie oain /
- K-5;10: nola zan hau? (*isilka helduari galdetu, marrazkian Mattin Zaku seinalatuz*) /
- Heldua: Mattin Zaku /
- K-5;10: Mattin Zaku / eta bere ama // egun batean / e esan zion bere amaxok / jun naz- / e / jun e- / (*helduari laguntza eske*)
- Heldua: nora? / gaztelura? /
- K-5;10: gaztelura eta ekarri dilue (=dirue) // ta gero esan zion / ta gero eukitu zun otsoa /

Ikasleen ekoizpenen azterketa: kontaketarako autonomia

H-7;03

- H-7;03: Matin Zaku // bazen behin e Matin eta / Matin Zaku eta bere ama pobre bizi zienen eta / bere ama esan zion be- Matin Zakui / Matin Zaku / ezteu- eztaukagu dirurik! / e / jun erregeren gaztelua! / bale! / eta gero jun zan basotik eta ikusi zon / hau zer zan? (helduari galdezka) /
- Heldua: azeria /
- H-7;03: ta gero aurkitu zon azeria eta esan zon / nahi al duzu nirekin etorri? /

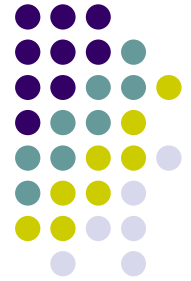
Ikasleen ekoizpenen azterketa: ipuinen luzera

	K 5;10	H 7;04	R 7;06	Z 8;02	A 9;09	S 11;10	Heldua
Hitz-kopurua eta kontaktaren iraupena	205 h. 3' 43''	322 h. 5' 22''	225 h. 3' 46''	314 h. 5' 00''	359 h. 4' 43''	300 h. 3' 09''	737 h. 5'40''

Euskara H1 5 urte	194 hitz (99—362)
Euskara H1 8 urte	293 hitz (183—391)
Euskara H2 5 urte	272 hitz (139—546)
Euskara H2 8 urte	348 (249—479)

Ikasleen ekoizpenen azterketa: egitura narratiboa

- 5 ataleko egitura narratiboa (Adam, 1992):
hasierako egoera, desorekaldia, ekintzen
garapena, orekaldia eta amaierako egoera.
- K-5;10 ikaslearen ipuinean izan ezik,
gainontzeko guztietan atal denak ageri dira.

Ikasleen ekoizpenen azterketa: egitura narratiboa

- K- 5;10 ikasleak hasierako egoerarik gabeko ipuina kontatzen du. Zuzenean desorekaldira pasatzen da.

*egun batean / e esan zion bere amatxok / jun
naz- / e / jun e- / (...) gaztelura eta ekarri
dilue (=dirue)*

Ikasleen ekoizpenen azterketa: egitura narratiboa

- Baina ikasleen artean aldeak egon badaude:

*Mattin Zaku / bizi zien Mattin Zaku eta bere ama
etxe batean (Z-8;02)*

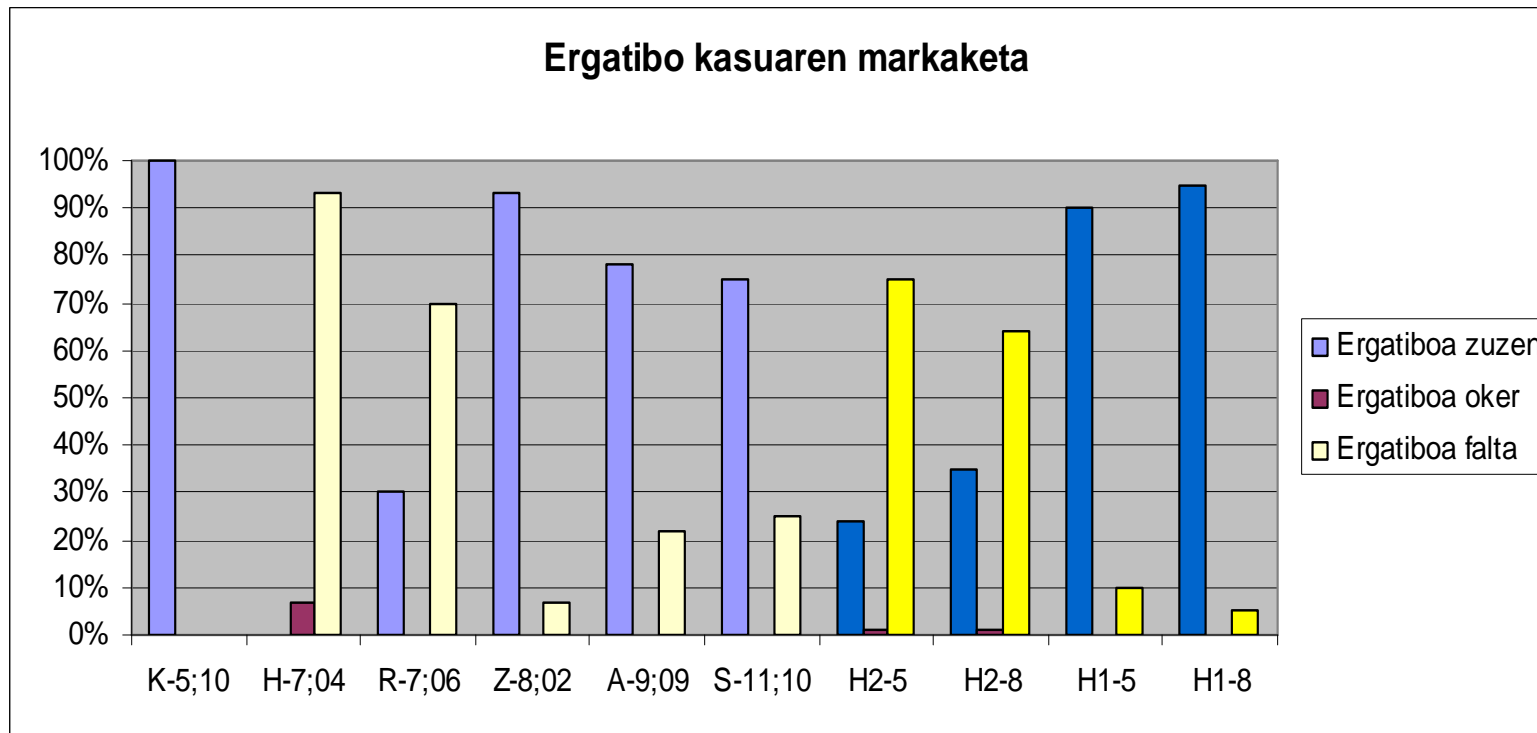
*Mattin Zaku // Ma- Mattin Zaku eta bere ama / **oso
pobreak ziren eta ez zeukan batere diruak eta
herri horretan bizi zirenak** oso aberatsak zi- / oso /
e: / (...) pobreak ziren (A-9;09)*

Ikasleen ekoizpenen azterketa: ergatibo kasuaren markaketa

- Ergatiboa zuzen
 - K-5;10: *erregeak esan zon / ze nahi dezu?*
 - Z-8;02: *Mattin Zakuk / jarraitu egin zuen bidea / eta / otsoarekin topatu zen eta galdetu zion otsoak /*
- Ergatiboa oker
 - H1-8: *hurrengo egunean / erregearen *morroiek joan ziren begiratzera*
- Ergatiboa falta (*A-E)
 - H-7;03: *esan zon *Matin Zaku / dirua nahi dut! / eta sartu zan gaztelua eta esan zon // dirua nahi dut! / ta *erregea esan zon / ez / hemen alferrarentzat ez dago dirurik*
 - S-11;10: *da esan zion *Mattin Saltu dirua nahi zola da kiston diru pilloa eman zioten*

Ikasleen ekoizpenen azterketa: ergatibo kasuaren markaketa

N	5	14	10	15	14	12	128	169	42	129
----------	----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------	------------	-----------	------------

Iturriak: Barreña & Almgren (2009) eta Ezeizabarrena & Manterola (2009). Egileek egokituta.

Emaitzen laburpena

- Ikasle etorkinek bertakoen antzeko euskara trebetasunak lortu dituzte (Beloki et al., 2005; Almgren et al., 2008; Ezeizabarrena & Manterola, 2009; Almgren et al., prentsan; Beloki et al., prentsan)
 - Kontaketarako autonomia
 - Bospasei urterekin ohikoa da laguntza behar izatea.
 - Adinean aurrera egin ahala, autonomia handiagoa lortzen da .
 - Egitura narratiboa
 - 5 urteko haurren aldean, helduxeagoak istorio osatuagoak ekoizten dituzte.
 - Ergatibo kasuaren markaketa
 - K eta Z = euskara H1.
 - A eta S \approx euskara H1.
 - H eta R = euskara H2.
- Aztergai hauetan sakondu behar da eta berrietan murgildu.

Ondorioak... aurrera begira

- Euskaraz eskolatzeak eta eskolaz kanpo euskara erabiltzeko aukerak euskararen ikaskuntza dakar, baita ikasle etorkinengan ere.
- Aurrera egiteko zenbait ikerketa-ildo:
 - Euskararen askotariko erabileren ikaskuntza.
 - Ikasleon jatorrizko hizkuntzen eta eskolako beste hizkuntzen (esp/ing/fr) ikaskuntza.

Eskerrik asko !

- Segurako ikastetxeko ikasle, guraso, zuzendaritza eta irakasleak.
- Ikerketa proiektuak (I.Idiazabalen zuzendaritzapean)
 - EHUko IT-262-07.
 - Espainiako Gobernuako HUM2006 - 11862 -CO3 – 01FILO.
- EHUko lankidetzak.

Erreferentziak

- Adam, J.M. 1992, *Les textes: types et prototypes*, Paris, Nathan.
- Aierdi, X. (2008). " Hego Euskal Herriko atzerri immigrazioa", JAKIN 165, 11-29 orr.
- Almgren, M., Beloki, L., Idiazabal, I. & Manterola, I. 2008, « Acquisition of Basque in successive bilingualism: data from oral storytelling », in P. Siemund, & N. Kintana (ed.) *Language Contact and Contact Languages*, Amsterdam, John Benjamins, 239-259.
- Almgren, M., Idiazabal, I. & Manterola, I. (prentsan) "Euskararen ikaskuntza H1 eta H2 gisa 5 eta 8 urte bitartean" EUSKERA 2009, II.
- Arratibel, J. eta Zubizarreta X., Olariaga A. (irudiak) (2001). *Txomin Ipurdi*. Donostia, Erein.
- Barreña, A. & Almgren, M. (2009) "Similarities and differences observed in case marking in the acquisition of Basque as L1, 2L1 or child L2", *Ergativity Kongresuan aurkeztutako komunikazioa*. Bilbo (2009-11-04).
- Barquin, A. (2008). " Immigrazioa eta euskara: gogoetarako zenbait gai", JAKIN 165, 75-97 orr.
- Beloki, L., Idiazabal, I. & Manterola, I. 2005, « Bost urteko haur elebidunen euskarazko ipuin-kontaktak », *Bat Soziolinguistika Aldizkaria*, 56 (2005) 79-94.
- Beloki, L., Ezeizabarrena, M.J. & Manterola, I. (prentsan), « Morfología verbal temprana en narraciones de euskera L1 y L2 », in XXV Congreso de la Asociación Española de Lingüística Aplicada.
- Bronckart, J.-P. (1996) *Activité langagière, textes et discours. Pour un interactionnisme socio discursif*, Paris, Delachaux et Niestlé. [Gaztelaniazko itzulpena] 2004, *Actividad verbal, textos y discursos. Por un interaccionismo socio-discursivo*, Madrid, Infancia y Aprendizaje.
- Dolz, J. & Schneuwly, B. 1998. *Pour un enseignement de l'oral*. Issy-les-Moulineaux: ESF.
- Etxeberria, F. & Eloseggi, K. (2009) "Basque, Spanish and Immigrant Minority Languages in Basque Schools", in Cenoz, J. (Ed.) *Teaching through Basque*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Europako Parlamentua (1998) *Etude sur l'éducation: l'Enseignement des immigrés dans l'Union Européene*. Luxemburgo.
- Euskararen Datu Basea, www.soziolinguistika.org.
- Ezeizabarrena, M. & Manterola, I. (2009) "The inconsistent ergative marking in the acquisition of Basque: L1 and early L2", *Ergativity Kongresuan aurkeztutako komunikazioa*. Bilbo (2009-11-04).
- Ezeizabarrena, M., Manterola, I. & Beloki, L. (prentsan) "Euskara H2 goiztiarraren ezaugarrien bila: adizkiak eta gramatika-kasuak haurren ipuin-kontaktetan", EUSKERA 2009, II.
- Larringan, L.-M. (prentsan), "Testua, Testu-Generoa eta Hizkuntzaren Ikas/Iraksakuntza" EUSKERA 2009, II.